

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 8 frt —
Fél évre . . . . . 4 » —
Negyedévre . . . . . 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

A tápió-szelei rabbi. Szabolcsi-tól. — A liberális sajtó kötelessége. — Az orth. rabbikhoz. Ehrenheil Mór könyvéből. — A spanyol zsidók Bolgáriában. Irta: Dugovics Imre. — Az erősek Bernstein A. elbeszélése. — Hírek. — Hirdetések

Naptár:

Vasárnap (1892. augusztus 28.) 5652. Elul hó (29 napos) 5-ike. Hétfő 6-ika. Kedd 7-ike. Szerda 8-ika. Csütörtök 9-ike. Péntek 10-ike. Szombat 11-ike. Hetiszidra: **Ki-Széczé.** (Mózes V. könyvének 22. 23. 24. 25. fejezetei) Haftorah: Jezsaiás 54 fejezete.

A tápió-szelei rabbi.

Hazai specialitás, mint, teszem, a magyar káromkodás, melynek nincs párja kerek e földön. Vagy — hogy egyenesen a magyar zsidók életéből vett hasonlattal éljek: — mint pl. a »többféle zsidó felekezet« theoriája, mely különben szintén nem más, mint káromkodás, (a zsidóság szelleme, egész multja ellen). Vagy — a mi szintén csak nálunk burjánzik — a dogmává vált, teljesen tudatlan, lókupeczből lett orth. messiás. A ki benne nem hisz, nem zsidó, «más felekezethez» tartozik. Ilyen speciálitások mellé szépen odailik a tápió-szelei rabbi.

Állásban lévő, tényleg működő zsidó pap, ki könyvekben, röpiratokban a zsidóságot ősi hite elhagyására buzdítja; rabbi, kiről nyilvánvaló, hogy az angol hittérítő társaság szolgálatában áll. Fából vaskarika! Igazán páratlan speciálitás!

A német, angol és különösen az amerikai hittérítői lapokban akárhányszor olvasunk «a szent lélektől ihletett, nagytekintélyű tápió-szelei főrabbi»-ról, vagy «a Magyarországon lévő Tápió-Szele városának hirneves zsidó hitközségé»-ről. Az előbbit «a rabbik mintaképe»-

ként, az utóbbit mint «a zsidó hitközségek utánzásra méltó dicső példá»-ját állítják oda a hittérítés jámbor ágensei. Hozsannát zengenek, hogy «im' Izrael testvérünk abba hagyja régi tévedését, világosság vonul lelkébe, meglér Jézushoz. Mi másképp lehet magyarázni a tápió-szelei isteni küldöttnek fellépését; mi másképp azt, hogy a magyarországi Izrael bámulva tekint a rabbi-apostolra, és azt, hogy ez állását szent működése mellett is betölti.»

Bevalljuk, az üzlet emelésére fényes fogás a tápió-szelei rabbi a tápió-szelei hitközséggel. Mi itt Magyarországon csak most tudtuk meg ugyan, hogy «a nagytekintélyű» tápió-szelei rabbi létezik, »hirneves« községéről meg azt, hogy t i z e n vannak, sógorok és rokonok, kik a rabbi «megvilágosodása» után is állásában (mire nem neki, de a térítő-társaságnak van szüksége) megtartják, ezeket a csekélységet azonban a diskrét térítő urak a világért sem árulnák el, épp oly kevéssé, mint azt, hogy a füzeteket, miket a rabbi zsidó betűkkel ír le, ők ütik nyélbe, ők adják ki. Sőt ellenkezőleg: elég jóakarók, hogy az »érdemből« miket Lichtenstein rabbi magának szerzett, az egész magyarországi zsidóságnak is juttassanak

valamit, úgy, hogy a tőlünk nagy távolban lévő zsidók, kiket a tápió-szelei rabbi segítségével akarnak megfogni, tényleg abban a hiszemben lehetnek, hogy az állását meggyalázott rabbi a magyarországi zsidóságnál viszhangra talált, hogy tünné különben, hogy az ilyen rabbi még továbbra is megmaradjon működési körében?

De miért is türi a magyar zsidóság a zsidó papi állás illetén beszennyezését?

Megmondom.

Ugyanabban az amerikai térítő lapban, melyben a fentidézett, a tápió-szelei rabbira és községére vonatkozó, nagyhangú jelzőket olvastuk, egy nagyobb tudósítást is találtunk, mely a budapesti zsidók viszonyaival foglalkozik és a melyből a következő, párját ritkító bolondgombát adjuk közre.

»De nemcsak az áll — hangzik a Pastor Rodden névvel aláírt nemet tudósítás utolsó része — hogy a zsidók vonzódnak az ur Jézus fele (mit a tudósító a tápió-szelei körülményekből következtet), hanem áll az is, hogy a keresztények ellenállhatatlanul vonzódnak az ó-testamentum fele, a mit többek közül csak azzal akarok illusztrálni, hogy a fővárosban keresztények tiszta heber neveket használnak vezeteknevekkül.*) Pestről a budai pályaudvarhoz hajtatva, egy üzlet czimtablaján nem kis meglepetésemre vettem észre, hogy a tulajdonost »Is-Zé«-nek hívják, ami tudvalevőleg heber szó és azt jelenti: »ez a férfi«. Kíváncsiságtól üzelve, leszálltam kocsmáról, bementem az üzletbe, mely gyógyszer-tár volt és a tulajdonostól azt kérdeztem, hogy zsidó-e? amire ez megietetés haragosan azt válaszolta, hogy meg a nagyapja sem volt az.«

A dolog érdekelni kezdett és bolond anglusának ha meg is bocsájtom a forintot, mibe a budai pályaudvarhoz vezető úton levő gyógyszer-tárhoz tett excursióm került, de nem bocsájtatom meg neki az oldalszurást, mely nevetemben megrohant. A czimtablára ugyanis ez a szó van írva: »GYÓGYSZERTÁR,« de mint-hogy az üzlet sarokbóltban van elhelyezve, melynek három frontja van, és az ajtó fölötti front oly keskeny, hogy az egész tábla ott el

nem fér, a tulajdonos azt három részre osztatta, úgy, hogy az egyik utcára szülő részen a »GYÓG«, az ajtó fölötti részen az »YSZE« és a harmadik részen, a »RTÁR« betűk vannak elhelyezve. Angiliusunk az ajtó fölötti részen levő táblarészt látta és így rájött, hogy a tulajdonos a tiszta heber eredetű »Is-ze« nevet viseli.

A három részre osztott czimtábla szülte a pásztor ur bolond gombáját, a tápió-szelei bolondgombát a három részre szakított magyar zsidóság tette lehetővé. Ha a pártokra szakadás nem akadályozza a szervezet megeremtését, melylyel áldott emlékü Eötvös József báró akarta a magyar zsidóságot boldogítani, ilyen csodabogár meg nem szülhetik. Ha van valami szervezet, néminemű fölösleges hatóság, a tápió-szelei rabbi első füzetének megjelenése után egy napig sem maradhat állásában, míg a jelen viszonyok közt a tápió-szelei hitközség azt üzenhette a pesti rabbiságnak, »semmi beleszólása az ő dolgaiba; a tápió-szelei hitközség, épp olyan hitközség, mint a pesti, a tápió-szelei rabbi épp olyan rabbi, mint a pozsonyi. Senkinek semmi köze ahoz, hogy Lichtenstein Ignác tovább is megmaradjon rabbinak.«

A tápió-szelei hitközségnek joga volt így nyilatkozni.

Hazánkban annyiféle lehet a zsidóság, a hány benne a hitközség, sőt többféle lehet egy hitközségben is; a kormány minden hitközséget más-másféle rendelettel vihet az idvezülés felé; minden előjáró a saját maga legfőbb consistoriuma; minden zsidó pap a saját maga püspöke és pápája; és ha egy rabbi ma szövetkezik hitközségével és üzletet nyit például válólevelek kiadására, esketések eszközzésére ott, hol minden más rabbi vallásbeli skrupulusok mián megtagadja a getlevelet, az összeadást: a bizonyára nagy virulásnak induló vállalat ellen, mely arculütése a zsidó szabványoknak, az egész magyar zsidóság mit sem tehetne, de az illető hitközség azért épp olyan hitközség, mint, teszem, a pesti, és a rabbi épp olyan rabbi, mint például a pozsonyi. És ha a pusztafélfai hitközség rabbija megbolondul és purimjátékot rendez a kiengesztelés napján: ha községe (mert az elnök ur unokahuga a felesége,)

*) Az első pillanatban nagy festőmesterünkre, Ben-cz u r-ra gondoltam, kinek neve klasszikus bibliai heber név (Ben-czur — szikla fia), csak hogy a pásztor, úgy látszik, ezt nem tudta, amit igen helyesen eszelekedett, különben de hogy szülte volna örök életre méltó, felséges csodabogárát, amiért igazán kár lett volna.

pártját fogja és a hámán-mulatságot jom-kip-pur napján helyesnek vallja: a rabbihoz senki hozzá nem férhet, mert ő épp olyan rabbi, mint a pozsonyi és hitközsége épp olyan hitközség, mint a pesti.

A magyar zsidóság a tápió-szelei gyalázatot nem azért tűrte, mert tűrte, hanem mert tűrnie kellett, mert nem tehetett ellene semmit sem, mert míg a község maga a rabbit tartja, el nem mozdíthatja onnan senki, ha állását mindjárt annyira meggyalázza is, amennyire meggyalázta azt pl. a tápió-szelei rabbi.

Ennek az állapotnak okozói ugyanazok, kik, örök gyalázatukra, a zsidó felekezet egyenjogusítására irányult mozgalommal szemben ellenactiót indítottak; kik saját felemeltetésük ellen tiltakoznak, mint az a bizonyos csőcselék, mely az egyiptomi rabszolgaságból való kivezetése ellen küzdött. Nem a magyar orthodoxiát értjük, de a magyar orthodoxia lelkiismerellen vezetőit, félrevezetőit. És különös! Ahol magyar zsidó községben a jót gátolni, az egészet ketté szakítani, az erőt csökkenteni, az emelkedést leszállítani akarják, ott mint segítségre az orthodox közvetítő bizottságra gondolnak és rendesen nem is csalódnak. Tápió-Szelelén is, hol, mint hirrovatunkban olvasható, a hívek azon része, mely a rabbi ellen állást foglalt, végre többségre vergődött, a kisebbség rabbitul a községet csináló szent közvetítő bizottságot szándékszik segítségül hívni. A tápió-szelei rabbi azokkal együtt, kik benne találják örömüket, — orthodoxoknak csapnak fel és akkor senki sem fér hozzájuk, mert megvédi őket Reich Ignác keze.

És Reich Ignác felveszi őket, mert hisz ketté szakít ezáltal egy hitközséget és szaporítja adófizetői számát. Vagy azt hiszi tán valaki, hogy az orthodox közvetítő bizottságot magasabb momentumok is vezetik? Hát mikor pl. nemrég ketté szakította a virulásnak indult debreczeni hitközséget, vallásos tekintetek vezették? Hát a debreczeni anyahitközség azóta kevésbé jámbor? Nem. Még jámborabb, mint azelőtt; hisz egyenesen orth. hitközségből választott rabbit. És azok, kik az orth. hitközségnek valót hasították ki az anyahitközség testéből, most,

mint orthodoxok jámborabbak, mint azelőtt? Nem. T a f l e r Ignác ur, az orthodox elnök, napjai még nagyobb részét tölti a Turai Farkassal való kártyázással és roppant világi mulatozással, mint azelőtt; nos, hát miért kellett a községet feldarabolni, intézményeit gyengíteni, iskoláit veszélyeztetni? Először, hogy hitközségi elnök legyen, ki különben sosem volna az; másodsor, hogy Reich Ignácznak nagyobb legyen hatalma, jövedelme.

Ha meg lesz majd a »tápió-szelei autonom orthodox hitközség«, két férflu jut közelebb egymáshoz, kik egymáshoz különösen méltók: Reich Ignác és Lichtenstein Ignác. Erkölcsei sulyuk egyenlő, foglalkozásuk (vallással való üzérkedés) egyenlő, cselekedetük (az egyik mint a »hithü« zsidó párt elnöke, a másik mint rabbi lábbal tapossa a zsidóság becsületét) szintén egyenlő.

Jogunk volt e két hazai zsidó specialitást bevezető sorainkban egymás mellé sorolni.

Szabolcsi

A liberális sajtó kötelessége.

Az orosz kormány hivatalosan dementálta az orosz zsidók üldözésére vonatkozó híreket. E dementihez, melyet lapunk más helyén ismeretünk, Veigelsberg Leo, az ismert kimagasló publicista a »Pester Lloyd« f. hó 25-iki számában első helyen a következő megjegyzéseket fűzi:

Nem igaz tehát, hogy a zsidókat Pétervárról és Moszkvából lánczra verve és gyalog transportálják el és hasonló mód valótlan az, hogy a zsidók ellen Oroszországban kegyetlenséget és erőszakoskodást követnek el — ezt bizonyítgatja az orosz »birodalmi hírnök«, és hivatalos uton sértőbb arczatlanságot eddigelé még alig látta nyomattak ki. Mert ez a jelentés a művelt európai publicumról az itéőképességnek olyan otromba hiányát teszi föl, mint valami elállatiasodott muzsik-hordáról. Engedjük meg azonban, hogy a kiutasítottakat nem bilincsbe verve és gyalog szerrel vezetik el. Igaz ugyan, hogy az itt dementált közlés oly angol laptól származik, mely fülehegyéig elmerült az Oroszország iránt való rokonszenybe és ez okból orosz viselt dolgokról nem fog olyan híreket közzé tenni, melyeket nem egyszerűen megbízható forrásból merített, mindazonáltal, ha a pétervári kormányköröknek kedvük telik benne, hát tessék nekik elhinni, hogy a zsidó-

kat nem lánczokra verve zavarják számkivetésbe, hanem valószínűleg diszkisérettel, kényelmes vasuti kocsikban küldik őket tovább. De hát kegyetlenségről és erőszakoskodásról szó sincs? Ez már mégis a legmerészebb és leggyávább letagadások közül való. Nem kegyetlen és nem erőszakos dolog tehát az, ha ezer meg ezer békés családot otthonából, szülőhazájából, a földről, melyben őseik csontjai nyugosznak, elűzik idegenbe, nyomorba és pusztulásba. Nem kegyetlen és nem erőszakos dolog az, ha tisztességes, dolgozó embereket mint vadállatokat vesznek üldözőbe, midőn hazátlan koldusokká és csavargókká teszik őket. Nem kegyetlen és nem erőszakos dolog az, ha gyilkos télvíz idején férfiakat, asszonyokat és gyermekeket, aggokat és betegeket vándorlásra kényszerítenek, vagy száz meg száz mértföldnyire a határokon által, vagy pedig azon, legszűkebbre szabott telepítvényekre, ahol pénz és kenyérkereset híján nyomorúságban elzültenek, ha az irgalmas éh-tífusz meg nem szabadítja őket kimondhatlan fájdalomtól. O, a világ látta őket, a kilököttek hosszú, hosszú sorait, a vándor halottak ijesztő csapatait, kiket mintegy a középkor sirjaiból kivettek az európai művelődés pázsitaira és kik isten és ember előtt borzasztó tanúságot tettek az orosz autokraczia gyöngédségéről és emberiségéről; a világ tulajdon szemével látta, tulajdon kezeivel érintette ezt az örvénymélyességű nyomorúságot, és az orosz kormány a barbár inzultusokat, melyeket a civilizatio szellemén követett el, most még eme borzasztóságok gyalázatos letagadásával tetézi!

Vajjon honnan kerül elő ehhez a hazugsághoz való bátorság? Valószínűleg abból a mély csöndességből, melyet az európai sajtó legnagyobb része eme gyalázatos tettekkel szemben magára vállalt. Pétervárott ezt nyilván félremagyarázzák, tartózkodásnak, vagy tán jóváhagyásnak nézik és úgy vélik, hogy ennek rovására szabad tovább vétkezni. De nem, nem így van ez! Európa közvéleménye hallgat, mert az az aggodalom nyomja lelkét, hogy szabad szólása a szegény orosz zsidók sorsát még rosszabbra fordíthatná, általa fölidézhetné az orosz hatalom birtoklónak dacosságát, mely a kegyetlenséget legfőbb fokára hajszolhatná. De hát történetesen rosszabb annál, ami most történik, mint ami már történt és nap nap után történik és nem kötelessége-e ilyen esetben az európai sajtónak, hogy fennhangon és nyomtatékkal vesse latba a szavát mingaddig, míg az eljut azon magas körökbe, ahol Oroszországnak földi sorsa trónol? Igen, úgy látszik, elérkezett ennek az ideje, mert a »birodalmi hírnök« jezett közleményének a hazugságban való benszülött kedvtelésen kívül más céljának is kell lennie. Vajjon mi lehet ez a cél? Közel esik a kínzó orosz hitelszükségletre való gondolás. Oroszországban a pénzpiacokat azonosítják a zsidó pénzügyekkel és azt hiszik, hogy megkeríthetik azt, ha kedvezőbbre hangolják. Csakhogy a pétervári államférfiaknak kétségtelenül van annyi eszük és belátásuk, hogy tudják, miszerint azon

pénzügyi tekintélyek, akik hitrokonaik üldöztetése fölött való fölháborodásukban az orosz üzletekbe nem ártják bele magukat, nem oly együgyűek, hogy a »birodalmi hírnök« vastagon föltálat hazugsága őket elbolondíthatná. A szó ez esetben hang és füst — tettekkel kellene előállani. Így hát annak a közleménynek aligha van meg az a tendenciája, hogy a valótlanságot készpénzre váltsa. Tévednénk talán, ha föltételeznők, hogy a birodalmi hírnök inspiratorainak az volt a szándéka, hogy a tájékozatlanságot, mely az említett üzelmek tekintetében a trón közvetlen közelében uralkodik, még fityósabbá tegyék? Nem azt a benyomást tette-e a dolog, mintha a világosságnak egyetlen sugara betévedt volna ama sphaerákba, és mintha azon fáradoznának, hogy újra helyre állítsák a mesterséges sötétséget?

— — — — —
Azt hisszük ez okból, hogy a liberális sajtónak kötelessége, de időszerint való is, hogy a gyalázatos zsidóüldözésekről a homály eloszlátása végett szabadon szóljon. Ha az orosz kormánykörök a »birodalmi hírnök« közleményével a nyugvó diskussziót újból felköltötték, akkor azokat egészen komolyan és határozottsággal folytatni kell. Annyi felbuzdulásra, mennyit az afrikai néger rabszolgák öröme, bánata, bizonyára az orosz zsidók is rászolgálnak és a felbuzdulás rájuk nézve sem járna kevesebb eredménynyel. Mert belső és külső okok hatalmasan működnek közre, hogy a változás közelségét valószínűvé tegyék. Belső, legelsőbbben is a gazdasági miseriák mind mélyebben evődnek bele Oroszországnak különben is beteg organizmusába és az ő utjukat ép azon elemek szétbomlása követi, melyekre az autokrata hatalma támaszkodik. Vajjon van-e Oroszországban csak egyetlen beavatott is, akit figyelmeztetni kell arra, hogy a forradalmi erőket milyen intenzíve segítik elő azzal, ha felülről szolgáltatják a jog és tulajdon, az élet és vagyon föl sem vevésnek példáját? Kivánhat-e a nihilizmus külön munkatársakat a zsidóhecczelőknél? —

Az orthodox rabbikhoz.

Ehrentheil Mór most megjelent könyvéből.

Nagy dologra van kilátásunk: az ugynevezett orth. rabbigyűlés legközelebb össze szándékozik ülni fővárosunkban, hogy tanakodjék a további magatartás fölött, melyet az orth. zsidóságnak a receptió kérdése ügyében a jövőben követnie kellene. Ha minden a Reich kívánsága szerint történik, úgy ezt a gyűlést is pusztá hypnotikus seance-szá fogják lealacsonyítani, melyben a rabbiknak osztották ki a mediumok szerepét, hogy a bevett suggestiókat örök igazságokként hirdessék a szószekekről.

Nyilván ez a Reich szándéka, mely ellen protestálni a meghívott rabbiknak szent kötelessége volna. Ezeknek nyomban az összehívás után egyhangulag és ünnepélyesen ki kellene jelenteniök, hogy:

»Nem! Az ilyen szélhámosághoz mi tovább segédkezet nem nyújtunk! Valóságos országos gyűlés hívandó egybe, melynek az egyes községek szabadon választott főrvényes képviselőiből kell állania! Így legyen és így is kell, hogy történjék, hogy egyszer már a községek is szóhoz jussanak és autonóm jogukat megnyirbálás nélkül gyakorolják!«

Ilyen nyilatkozatot várunk és követelünk a tisztelendő rabbi uraktól. Ugyane módon oda kellene hatniok, hogy ne mindig ugyanazt a 8–10, hanem valamennyi rabbit hívják be tanácskozássra, miután a pozsonyi, nagyváradi, munkácsi urak épp oly kevésé vannak fölhatalmazva arra, hogy az összesség nevében hozzanak határozatokat, mint akár Erdély valamely istenháta mögött való utolsó anyakönyv-gaonjának. Az ilyen országos gyűlésen, az igaz, volna zivatar, villám és menydörgés, mert a levegő telve van villamossággal. Dehát éppen az ilyen zivatarra van föltétlen szükség, hogy a levegő a kártékony miasmáktól megtisztuljon. És hogy az országos gyűlés — ha azt semilyen oldalról sem befolyásolják, — ilyen hatással fogna járni, afelől teljesen meg vagyunk győződve.

Természetesen Reich mindig azt hajtogatta: »Veszedelemes olyan hitközségeket, melyek »neolog« elemekkel vegyesek, szóhoz jutni hagyni, mivelhogy ezek az orth. zsidóságnak javára irányuló törekvésekkel makacs oppositíót állítanak szembe!« Arczátlan gyanúsítás ez ama intrikus részéről, aki a rabbikat hitközségeik és ama hivatalbeli collegáik ellen is felbujtogatja, kiknek elég önértékük és önmegbecsülésük van ahhoz, hogy meggyőződés hijján levő eszközökkel le nem hagyják magukat alacsonyítani.

Való igaz, hogy a községek oppositíót csinálnának, de határozottan üdvös, tisztító oppositíót, aminek folytán eddig is nem egy sajnálandó hiba elmaradt volna. A hitközségek minden bizonynyal opponáltak volna azon, a Reich féle *uralom* hájászásból támadt gondolat ellen, hogy igaz Sulchan Aruch-községeket kirekeszsenek a zsidóság kebeléből csak azért, mert egy teljesen méltatlan egyén uralom- és pénzhajhászásának nem akarják magukat alávetni! A hitközségek opponálnának továbbá a Reich-féle hazugság-tenyésztő intézettől származó »két felekezeti fictió« ellen, melynek folytán a mi rabbijaink olyan zsákutczába kerültek, melyből a tekintély és reputáció veszte nélkül alig képzelhető a tisztességes visszavonulás! A hitközségek nem kevésbé meglehetősen hevesen opponálnának minden receptióellenes mozgalom ellen, csakugy mint a zsidó felekezet brutális megsértése ellen. De a hitközségek végül opponálnának Reich egész bűnös magatartása ellen, miután ő elkobozta az utonomiát és a rabbiktól is elrabolta a cselekvési szabadságot, hogy mindent az ő szeszélyeinek és akaratosságának, uralom- és pénzhajhászásának rendeljen alája. Bizonyára sok himezés-hámozás nélkül kiza-

varnák a »szent«-et a fészekből, melyet éveken át olyan felháborító módon bemocskolt és elrondított.

Bizonyára ez volna a szóhoz jutott hitközségeknek első dolga és az állását feltű kalandor éppen ez okból igyekezett a saját pártjabeli községek gyanúsításával és elrágalmazásával évtizedeken át megakadályozni az országos gyűlés összeülését.

Ha az országos gyűléstől semmi más eredmény nem volna várható, mint pusztán a hitközségeknek és rabbiknak e szörny vas karmai közül való kiszabadítása, ugy egymagában ez egyetlen okból is a gyűlés mentül gyorsabban egybe volna hívandó! Beszélnek orth. felekezetről; bizonyos körökben tetszelegnek ezzel a neveltséges, gyermekes frázissal. Pedig manapság ugy állnak a dolgok, hogy orth párt sincs már, hanem csak valami orth. klikk, mely a legelzüllöttebb alakokkal is szövetkezik, ha azok alávaló egoistikus céljait elősegítésére csak valamennyire is alkalmasoknak tetszenek. Nem, nem! Egyetlen felekezet, de egyetlen párt sem tűrné meg egy Reich főhatalmát, de megteszi egy klikk, mely szüntelenül éppen olyan egyént keres fejének, aki az ő szemében minden ravaszság és alávalóság megtestesülésének tetszik. Reich szövetséges társairól az irodában és azon kívül való közvetlen alárendeltjeiről nem akarunk beszélni. De a rabbikhoz, akik Reichal és az ő csillagzataival még kaczerkódnak, így szól a próféta: »Szavaitokkal ti istent sértettétek. De ti azt kérditek mivel sértettétek? . . . Avval, hogy azt mondtátok: »Minden gonosz tetsző az isten szemében« (Malachias 2. 17.). Igen, igen tisztelendő uraim! Ezek a keserű prófétai szavak egyenesen nektek szólnak, mert ti az orth. zsidóságnak részben csatlósaivá, részben képviselőivé és szövívőivé olyanokat rendeltetek, akiknek már pusztá érintése is meggyalázó és bemocskoló hatással jár! A legnagyobb odium ez irányban Schreiber pozsonyi rabbira esik, aki nővérének egy fiát is az iroda csillagzatai közé dugta és így egy szegény családapát egy darab szégyenkenyér fejében minden tisztességtelen üzelem segítőársává és bűnrészesévé tett! Schreiber rabbi ennek következtében az iroda érdekelt pártfelének tetszik! . . . Amí Fuchs nagyváradi rabbit illeti, hát avval nem akarunk valami nagyon kemény számvetést csinálni, mert a szerencsétlen évi javadalmait tudvalevőleg Ullmann Izidor aegise, id est: papucsa alatt kénytelen elkölteni. Ullmann Izidor! Nos, ez a körülmény sok mindenféle tekintetben elegendő menéséül szolgálhat.

Schreiber rabbi tudja a legjobban, hogy nem egy, Reichra vonatkozó esetet elhallgatunk, melynek leleplezése egy-egy országos botránnyt provokálhatna. A receptióellenes istentelen bujtogatásokat azonban ennek az embernek sohsem szabad megbocsájtani. Reich nem szünt meg az antiszemitizmusra utalni, melyet a

receptionális mozgalom fölkelhetne. Valójában pedig úgy áll a dolog, hogy Reich a receptió ellen folytatott küzdelmében saját kezével rázta föl álmából és hívta segítségül az antiszemizmust. Ő t. i. fölkeresi a kormány kebelében és a parlament két házában levő zsidóellenes faktorokat, hogy egy denuncziáló frázissal, mely az ő ajakán szinte stereotippé vált, a receptió eszméje ellen hangolja őket, midőn egyre-másra ezt hangsúlyozza:

»Ugyán kinek kell a receptió? A neologoknak. Csakhogy ismerni kell ám ezeket a neologokat. Ha még annyian volnának is, azok mind ügyvéd, tanár, bíró, miniszteri és közhivatalnok akarnak lenni. Egész igyekvésük abban a vágyukban koncentrálódik, hogy a keresztényeket minden nyilvános hivatalból kiszorítsák, hogy helyeiket ők maguk usurpálják!*)

Orth. körökben e frázis már annyira otthonos, hogy sokan rá sem ügyelve, gagyogják tovább, anélkül hogy veszedelmes volna felől csak sejtelmük is volna. De mi azt kérdezzük mégis:

Vajjon egy zsidó párt vezetőjének szájából hangzó eféle denunciációk nem sokkal veszedelmesebbek-e, mint egy Briemanus, Rohling, Stöcker, Schönerer, Schneider, Lueger, Ahlwardt stb. analog gyanúsításai és rágalmai? Vajjon ez a monstrum nem riad-e vissza annak gondolatától, hogy egy zsidó párt vezetőjének szájából hangzó e fajta denunciációk és bujtogatások — amitől isten mentsen — új »geruszt« hozhatnak a nyakunkba?

Nem! Az olyan individuum, kinek a munkaprogramja ez: átkozódni, rágalmazni, megkárosítani, megkárosítani, rágalmazni, átkozódni! . . . az ilyen individuum még annak gondolatától sem retten vissza, hogy viselt dolgai által egész Izrael fejére a legrettegetesebb katastrofát idézi föl. Hiszen az átkozódás, gyalázkodás, denuncziálás képezi ennek az irodai-Jero-beamnak egész hivatását.

Ha a Reich által félrevezetelt orthodoxok agitációjának a főrendiház zsidó elleneseinek segítségével annak idején sikerülni találna a receptióális törvényjavaslatot megbuktatnia, ez herostratesi dicsőség volna, mely miatt a jámbor uraknak nem dicsőímnusa, hanem a legmeggrázóbb gyászdalokrak kellene rágyujtaníók.

Reich természetesen elhitette a rabbikkal, hogy a receptió semmiféle gyakorlati előnyt nem nyújt. Persze az ő zsebére nézve, melyet ő folyton egyesegyedül tart irányadónak, a receptióból aligha származik valami számbavehető haszonka. Ámde az inzultációkkal, melyeket szent hitünk, éppen mert re-

*) Ugyanígy érvelt Reich a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása idején, midőn a törvényjavaslat referenséhez, Emich Gusztáv volt képviselőhöz a lapunkban annak idején s azóta is többször ismételt, itt idézett nyilatkozathoz hasonló beszéddel fordult.

cipiálva nincs, elviselni kénytelen, bizonyára nincs miért törődnie a jámbor embernek. A tiszta eszlári, korfu-i és xanteni apróságok bizonyára nem tangálják a boldog embert az ő egykedvűségében, még pedig azért, mert Tisza-Eszlár — amint gonosz nyelvek szélíben-hosszában regélik — éppenséggel nem volt kárára! De rabbijainknak e tekintetben mégis másként kell gondolkozniok, mint Reichnak, ha megtudják, hogy a receptió jelentősége tulajdonképpen a következő:

Kormány és törvényhozás törvény alakjában kimondják a zsidó felekezet recipiálását, meri megdönthetetlenül meggyőződnek, hogy ennek a felekezetnek egyetlen oly rendelkezése sincs, mely valami uton-mődon az állam, a társadalom érdekébe, vagy általában az erkölcsiségbe és humanizmusba beleütköznék.

Ennek a lakosság tudatába kell átmennie, vérvévé husává kell válnia és a politikai hatóságok részéről való inzultusok, de antiszemita részről is a zsidó felekezet ellen szórt rágalmak és vádak lassan-lassan meg fognak szünni . . . Ez az az előny, amit a receptió nem a Reich zsebjének ugyan, hanem az egész zsidóságnak nyújt. Szász Domokos ref. püspök f. é. augusztus 13-án egy zsidó küldöttség előtt többek között így nyilatkozott:

»Ha a zsidó felekezet már törvényesen be lesz fogadva, akkor lassanként az ellenszenv és előítéletek elfognak tűnni! . . . (A vonatkozó terjedelmes tudósítást lásd lapunk más helyén. — Szerk.)

E oknál fogva még inkább meg vagyunk győződve a felől, hogy a rabbiknak az utolsó órában sikerülni fog magukat véglegesen kiszabadítani a nagy Reich és a kis Viador elerkölestelenítő öleléséből, akik mint a bolondokkal és félkegyelműekkel bannak velük és mint éretlen gyermekeket pórázon vezetik őket. A komédiának itt a vége, a függönynek le kell gördülnie, hogy a tisztességtelen szereplők, a szemfényvesztés nagymesterei szégyennel eltelve, örök időkre ellúnjenek a sülyesztőben. A receptió ellenes üzemeknek Reich utasítására, aki még ilyen árulástól sem riad vissza, semmi áron sem szabad folytatódniok! . . . Legyenek talpon a tisztelendő urak, hogy becsületét és reputációját visszaszerrezzék, a régi rabbihivatásnak, melyet erkölcsi gerincoszlopától egy 20 éves dupirozással — fájdalom — megfosztottak. Ezt csak úgy érhetik el, ha minden tisztességtelen elemet elzavarnak közelségükből. Mikén ösatyánk Jakob gyermekeihez, végül csak e szavakkal fordulunk önökhöz: **הסירו אלקי הנכר אשר בתככם** (Távolítsátok el közületek a hamis isteneket.)

A spanyol zsidók Bolgáriában.

Az Egyenlőség számára írta: (3)

Dugovics Imre.

Tagadhatlan az, hogy a spanyol zsidók a Balkán félsziget cultur történelmében különös helyet igényelnek maguknak. Ha a kereskedelem nem is vitték azt a fontos szerepet mint nyugoti rokonaik, működésük, munkásságuk a Balkán félsziget népeinek anyagi és szellemi életében egyaránt szembetűnő változásokat hozott létre.

A spanyol erőteljes zsidó faj a bolgár népnek a zsidókra vonatkozó őshagyományaira és mondáira, melyeket az egyházi irodalom legendái már amugy is kivetkőztettek eredeti tisztaságukból, korszakot alkotó befolyást gyakorolt. A spanyol zsidók bevándorlása óta kezd a bolgár a „zsidó“ szót a »evreintől« megkülönböztetni.

Először prózai hagyományok vették fel ezt a megkülönböztetést s ezekből csak később szivárgott át a népköltészetbe. A spanyol zsidók féltékenysége közmondásossá vált.

Hogy tehát a nép-epika óriási erejű zsidóit, csifutjait, bazirgjanjait, kikhez hasonlót a népmondák csak az ellinekben és lativokban láttak, ezektől a félték természetüektől megkülönböztessék, az „evrein“ szót kezdtek alkalmazni.

A zsidó óriások alakjai hiven csak nyugot Bolgária népköltészetében vannak megőrizve. Kelet és dél Bolgária kevésbé őrizte meg a régi culturát s ennek természetes következménye gyanánt kell tekintenünk azt is, hogy a történelmi tradíciók hűsége is inkább változott.

A fenti megkülönböztetést is figyelembe véve, ráutalok itt arra a körülményre, hogy a zsidó óriások (iszpolin) epikai jellegét semmi külbehatás sem tudta a bolgár régi népepikában megváltoztatni. Még a zsidóknak foglalkozása sem birt e tekintetben befolyással, a mely pedig épen nem alkalmas arra, hogy az epikának tárgyal szolgálgjon.

Némely költeményben például a zsidó ezen török szóval, Bazirgján (kereskedő) jeleztetik s daczára annak, hogy ez a szó a legkizárólagosabb értelemben fejezi ki a kereskedőt, még sem volt annyi ereje, hogy a zsidó iszpolint epikai jelleméből kivetkőztesse.

Kitűnik ez a következő költeményből:

»Halljátok öregek, meséljete ifjak,
Az erős Bazirgján, az a sárga zsidó,
A ki ott lett erős Szolin városában,
Az a ki legyőzte azt a hetven királyt.
Az a ki legyőzött már vagy nyolczvan bánt is,
És épített kilencz erős, fehér várat,
S mind a kilencz várat fehér koponyákból,
A várak kapuit hősök csontjaiból
Azzal hetvenkedik, hogy megöli Markot.»

Marko Kralyevicscel, a délszláv epika legyőzhetlen hősé-
vel akarta a kereskedő erejét összemérni. Oly nagy
hírnévnek örvendett, hogy még Marko anyja is azt a
tanácsot adta fiának, hogy akkor ölje meg a zsidó hőst,
mikor Szalonik városán kívül egy forrásból vizet iszik.

„Majd ha fölemeled damaszku si kardod,
Ne mérd majd a csapást a zsidó mellének,
Kő annak a teste, kőnél is keményebb,
A kardod kicsorbul, nem fogod megölni;
Hanem lábaira, oda mérd a csapást,
Térdeiben vágd le mind két sárga lábát,
S azután menekülj, ahogy menekülhetsz.«

Ugy is tett Marko, a kit menekültében még el-
vágott lábakkal is üldöz a zsidó.

„Hej üzi a zsidó a sárga Bazirgján.“

Hagyjuk el egyelőre a spanyol zsidókat. A bol-
gár nép hagyományai birnak anyi érdekléssel, hogy velük
foglalkozhassunk.

Még a kereszténység felvétele előtt mélyen gyöke-
rezett a népekben az a hit, hogy a zsidók voltak a
föld első lakói s mint ilyenek ők képviselték a nép-
mondák óriásait (H. Lenormant »Les origines de l'his-
toire« etc.) Egy bolgár koleda énekben három külön-
böző hitű nép van megemlítve, melyek fölött Konstan-
tin császár uralkodott és ez az ének ama határozott
hitnek ad kifejezést, hogy:

„az első volt a zsidó hit.“

A bolgárok a még meg nem keresztelt gyermeket
ma is „evreice“ zsidócskának nevezik. A keresztanya
a következő szavakkal veszi át a gyermeket anyjától:
„kis zsidót adott, kis keresztényt adok majd vissza.“

Ez a hit, hogy ismétlem, eléggé megmagya-
rázza azt, hogy a zsidók a délszláv s így egyuttal bol-
gár népmondák óriásai. Egy monda a világ teremtésé-
ről a következőket mondja:

„Egy időben, mikor az isten a világot csinálta
(nem teremtette) megparancsolta, hogy jelenjenek meg
a népek. Az első volt a zsidó nép. Ugy bujtak ezek
elő a földből, mint a gombák. Ezek a mint kiugrottak,
elestek, eltörték keresztcsontjukat és nem tudtak föl-
állni. A zsidók nem féltek a dörgéstől, mikor a zme-
ják, a bolgár hitrege alakjai tüzes villámokat kezdtek
szórni felülről, a zsidók szikla nagyságú köveket vettek
kezükbé és kiáltottak: kő a fejem! mit árthatsz te ne-
kem? — . . . Még ma is találhatnak nagy, erős zsidók
csontját a földben. Mikor az ur látta, hogy a zsidók
nem tudnak felkelni, ha elesnek. megparancsolta, hogy
vessenek el.“

Ez a monda a bibliai világtörténelem hű képe. A
biblia óriásai e bibliai nép veszedelme mindenben fog-
laltatik.

Sajátságos az a körülmény, hogy a zsidók óriási
jellegét a nép később sem tudta elfeledni. Tanúságot
tesznek erről a zsidó sirokról szóló mondák. Egy ilyen

zsidó sirt Tirnovótól egy kilométernyi távolságban északra, ma is láthatunk, az ugynevezett Marno mezőségen. Ez a sír körülbelül hét méter hosszú és egy és fél méter széles. Ebbe a sírba egy áruló zsidó fekszik, a ki Tirnovo városát az ostromló török hadsereg kezére játszotta. A város bevétele után a zsidó Szolimán cselebitől árulási díját kérte. Ez azonban jutalom helyett fejét vétette. A zsidó felkapta levágott fejét, futni kezdett, s csak a Marno mezőségen bukott el. Szolimán megparancsolta, hogy ezen a helyen temessék őt el. Minden bolgár a ki később a sír mellett elment, egy követ dobott rá s így a sír fölött egy kőhalom támadt. A törökök Szolimán parancsára évenként egy juhot áldoztak a kádi imádságának kíséretében a sír fölött.

Hálaadó isteni tisztelet volt ez, hogy a zsidó segítségével a várost a török sereg könnyű szerrel hatalmába kerítette.

Bulgária felszabadítását megelőző néhány évvel tartatott a „zsidó sír“ (zidov grob) fölött az utolsó török isteni tisztelet.

Tirnovóban még egy más hagyomány is él a nép ajkain a zsidó sirt illetőleg. A zsidók ezen hagyomány szerint a Jántra folyó tulsó oldalán laktak. Egy zsidó egyszer azt a bátorságot vette magának, hogy a folyón átúszva a városba jött s az átczákon fel s alá járt. A nép észrevéve a zsidót, elhatározta, hogy megkövezik. A zsidó menekülése közben a mezőn egy hantban elbukott. Most, azok a kik üldözték megkövezték. Egy egész dombot alkottak a zsidóra dobott kövek s ez a domb még ma is arra a napra emlékeztet, a melyen a zsidó először lépett Tirnovo városába.

De visszatérünk az őskorra. Egy bolgár monda szerint, mikor az Isten az első világot elvesztette, egy új világot teremtett, magas, nagy emberekkel. Ezeket zsidóknak hívták. Ezek olyan magasak voltak, hogy egymásnak mindent átnyujthattak, mikor két egymástól messze fekvő fensíkon állottak. Ezeket a zsidókat is elvesztette az Isten; mert látta, hogy nem tudnak javulni. Iszkrecz falu környékén most is sok csontot lehet találni, s ezek a régi zsidók asontjai.

Egy másik monda szerint egyszer egy zsidó óriás gyermek a szántóföldön egy parasztot pillantott meg. A paraszt szántott. Ekéjébe 12 bival volt fogva. Megtetszett ez a játékszer az ériás fiúnak s tenyerébe véve az ökröket, ekéstől szántóvetőtől együtt haza vitte atyjának. Az atyja azután megmagyarázta fiának, hogy a szántóvető is ember s megparancsolta neki, hogy vigye vissza oda a honnan elhozta.

Ehhez hasonló mondára a románok között is akadáhatunk, kiknek »Jidovi« szót a bolgárok szerint a rég bolgár nyelvből vették át.

Ezek a mondák képezik alapját azon népeposoknak, melyeknek hősei zsidók s a melyekben a zsidó zót már a csifut vagy evreïn szó is helyettesíti. Ezek-

ben az eposzokban a zsidók a nép legkedveltebb hőseivel viaskodnak s még ezek legbátrabbjaiban is félelmet kelt ellenfeleik ereje, vakmerősége. Még a népköltészet legújabb termékei sem tudtak a zsidó mondák és eposzok befolyásától megszabadulni s ezeknek a hatása oly erős, hogy egy zsidónőt még hajduknak is megtesz egy népköltemény. Tudjuk azt, hogy a hajdukok a legújabb kor szabadság hősei között minő tiszteletreméltó helyet foglaltak el. Azt hiszem, hogy ezt az egy költeményt Strausz Aeolf is felvette »bolgár népköltési gyűjteményében.«

(Folyt. köv.)

AZ ERŐSEK.

Elbeszélés a kisvárosi zsidó népéletből. - (26)

Írta: Bernstein A.

Az öreg Malke abbahagyta a beszédet és ő a szótlansággal is úgy tudott bánni, hogy az hallgatói lelkét megkapta. Genendel egyrészt elhült, másrészt bámult azon a nagy jellemen és elhatározáson, ami az erős szívűek törzsanyját jellemezte, akinek karaktere mióta a Malket közelebről megismerte, olyan kimagaslónak, de mégis áttekinthetőnek tetszett előtte. Hendeleben a törzsanyja iránt való csodálkozás és tisztelet legnagyobb foka a szüzsies tartózkodással vívódott. Szeme égett a nagy lelkesültségtől, arca tüzelt a róla lerívó pirulásnak miatta és ajka szintén elnémult. De az öreg Malke kis idő múlva újra folytatta:

— Nem volt az gyöngye a vétkeknek miatta; elég erős volt megtenni azt, ami istennek — kinek neve dicsértessék — szemében tetsző és igazságos. És az ő dicsőséges ura, a mi ősapánk, nem hitt abban, hogy parancs az, a mely így szól: „és ő uralkodjék fölötted“. Belefoglalta műveibe őt is és úgy nevezte, hogy »férje koronája«, »urgazdája a tüzhelyének« és »gyermekai ékessége«.

Kis szünet után Malke végre még az eddiginél is nagyobb komolysággal szólt:

— Elég ereje volt az öröm látásához, de győzte erővel a szenvedések szemlélését is! Mikor hetvennyolcz éves volt, végignézte a Chmielnicki-féle üldözéseket*) és mikor nagy panaszolkodással behozták a szobájába két fiatal unokáját, kiknek vérért ott a beszahmidrasban ontották ki a gyilkosok, hol a gyermekek a szent tanokat tanulva ültek, akkor felkelt ülő helyéből és így szólt; „Világ ura! ifju éveimben fejemre tevéd a királyság koronáját — és ime, most újra elvetted — Megkoronáztál asszony létemre a tudás koronájával és újra elvevéd, és ime most a martirok koronáját adod nekem hogy viseljem! — Izrael őrzője, meddig tart haragod?“

*) Chmielnicki kozák kapitány, ki Lengyelország ellen felkelést szervezett, borzasztó mód üldözte a zsidókat (1648).

Es amint rátekingett a gyerekekre így kiáltott fel: „A szeretettek és kedvesek életben és halálban sem szakadnak el egymástól“ (Sam. 2. 1. 23.) és azután így kesergett: »Miért kell mindkettőtöket azonegy napon elveszitenem« (Móz. I. 27. 45.). De az ő szívének csak megmaradt ő ereje és alázatossága a hatalmas isten színe előtt.

Az öreg Malke megint csak szünetet tartott s azután folytatta:

Az ő érdeme legyen a mi pajzsunk miglen elérkezik a megváltó! Amen!

És lehorgasztotta fejét, meg hallgatott.

Hendele ráborult a nagyanyja karjára és mélyen megrendülve zokogott. Genedel ellenben fölkelt és könyezve így szólt: — Az ő gyermekei és minden ivadékainak érdeme legyen pajzsunk, kiknek gyöngye szívének legyen. Ime, Malke, most láttam a te fönségedet és nagyságodat és arra kérlek, hogy a te nagy és erős voltod mellett ne emlékezzél az én hívságos beszédemről és engedd, hogy mintegy cseléded legyek, aki téged szolgál tiszta szívéből.

Malke ismét csak némán rázta a fejét, mintha az érzelmek kiáradó folyamának gátat akarna vetni; barát-nője megnyugtatására azonban kinyújtotta a kezét, aki ezt mindkét kezével megragadta és a legnagyobb tisztelettel szorította meg.

Miután Malke ezentúl hallgatag maradt, Hendele megint csak hozzálátott az ő orsójához és a vetelő oly biztosan és kimérten végezte a dolgát, hogy a nagy-mama, aki ügyelt rája, arról győződött meg, hogy az unokája méltó a nevére és a származására. Genedel végre bucsuzkodott és még mindig nagyon fölindulva és könnyes szemmel indult ki az utcára, ahol Mendel giborral — aki batyut hozott a hona alatt — találkozott.

— Mendel — szólt az érzelmes asszony a köszöntést viszonzva és egy kissé megállapodván — halottam hogy isten — kinek neve dicsérették — megszabadított a szomorúságotól és, úgy látom, arczod viszsanyerte a régi színét. Isten erősítse meg szívedet minden jóra!

— És erősítse meg a te éveid számát is; mert látom, hogy arczod sugárzó az isteni cselekedeteknek miatta! — szólt Mendel és tovább ballagott.

Genedel utána tekintett, és nagy meglepetésére azt látta, hogy a Malkeék háza előtt megállt magával tanakodva és kis vártatva be is fordult oda.

A Mendel és a Malke külső életviszonyai között való különbség oly nagy volt, hogy Mendel a tiszteletet parancsoló asszony szeme elé sohasem tudott volna úgy odaállítani, hogy a legmélyebb alázatot ne érezte és ki ne fejezte volna. A minapi sevuosz előnapja óta, mikor az ő parancsoló rendelkezése folytán az isten házát fölékesítette, még megjelenésének azon hatalmas benyomása is végigborzozgatta tagjait, melynél fogva el

sem tudta képzelni, hogy a Malke szeme, melyre nézve külső világosság nem létezik, meg ne lenne áldva valami csodás látóképességgel, ami lehetővé teszi, hogy észrevesz olyan dolgokat is, melyek más ember szemei előtt titokban maradnak. Ezenfelül a Malke kíséretében látta Hendelet is, az öreg mamának ezt a fiatal mását, akinek lénye és alakja e pillanattól fogva megragadt emlékezésében és azt a lünnődő szomorúságot teremtette meg benne, melynek, mint valami ígézetnek rabja volt. Előkelő származásáról a mende-mondák útján rég tudomással bírt; jelentéktelen állásának tudata, és főként az a nyomasztó érzés, hogy veszedelmes, félelmes voltának akadályát csak a vallásos fogadalom képezi, melynél fogva minden kötekedő piszkálódásának és gunyjának tárgya lehet — mélyen lehangolták és folyton folyvást azt a vágyat táplálták benne, hogy lehetőleg gyorsan és amilyen messze csak lehet, elvetődjék a Hendele közelségéből.

(Folyt. köv.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése aug. hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásuk előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczikörút 23. sz.

Hirek.

— **A tápió-szelei rabbi ügyében** a lefolyt héten fordulat állott be. A kerülethez tartozó három község: Uj-Szász, Tápió-Györgye, Rékás zsidó lakosai már régebben elfordultak a rabbitól, ki pl. harmadik füzetében élete legszebb napjának azt a napol mondja, melyben sikerült neki egy zsidó nőt a keresztény vallásra téríteni. Magában Tápió-Szelén is többen restelni kezdték a rabbi-missionárius viselt dolgait, ki miatt már általánosan a zsidóság szennyfoljának nevezik községüket. Nem bírtak azonban a rabbihoz ragaszkodó rokonaival, kik a község nagyobb részét képezik és, mert a legvagyonosabbak a községet vezvtik is. Voltak már gyűlések, hol elhatározták, hogy az ügyet a pesti és szegedi rabbiság elé terjesztik, de a jegyzőkönyvet aztán egyszerűen elkobozták és a határozatokat mibe sem vették. A lefolyt héten

összeült rendkívüli gyűlésre már jobban szervezkedve jöttek a rabbi ellenzői és im' kitűnt, hogy elenyészően csekély számban vannak, kik még most is a rabbi mellett foglalnak állást. Az indítványt ugyanis, hogy: miután a hívek lelkiismerete föllázad az ellen, hogy a rabbit, ki a külföldön terjesztett könyvekben a zsidókat vallásuk elbagyására buzditja, még tovább is papjuknak elismerjék, visszalépésre szólíttassék fel, és ha ezt nem tenné, felkéressék az orsz. izr. iroda, hogy eszközölje ki, miszerint a rabbit hivatalától eltávolítsák: — 20 szavazattal 3 ellenében elfogadták. A rabbi eltávolítását célzó indítványhoz meghatalmazás alapján még 25 szavazat járult. Ha a 3 nemmel szavazókhoz hozzá is adjuk a 7 tagot, kik a szavazás előtt a gyűlést ott hagyták, akkor is a 45 szavazattal szemben csak 10 szavazat áll, mely a rabbit továbbra is meg akarja tartani. A rabbi ellen szavazók közt volt Klein Mózes, a jelen és Hoffer Lipót a volt hitközségi elnök is, kik a rabbi közel rokonai és kik eddig a rabbihoz ragaszkodtak. A botrány kikerülése céljából, mire pedig el vannak határozva a rabbi ellenzői, legfőbb ideje volna, hogy a rabbi állásától visszalépjön és a község őt ezért egy bizonyos összeggel kárpótolja. Hogy a rabbi barátjai orth. hitközségnek fognak felesapni, abban még nagy kételyeink vannak.

— **Irodalmi hírek.** Dr. Kohn Sámuel, pesti rabbi, a magyar zsidók történetének kitűnő megírója, nagyatyja, Rabai Götz Schwerin-Kohn, ki Magyarország egyik legnagyobb rabbija volt, életrajzát írja. Az érdekes munka, mely a 48 előtti korszakot is rajzolja, már legközelebb meg fog jelenni. — Ehrenthel Mórnak a magyar orthodoxiát és ennek vezetését élesvilágításba helyező könyve, melynek már néhány fejezete is, melyet belőle ismertettünk, zsidó körökben ritkán tapasztalt feltűnést keltett, megjelent. A kiválóan actualis és a helyzetet, mint még eddig soha sem történt módon megvilágító munka ára 65 krajczár. Kapható a szerzőnél. Dob-utcza 6. — Makai Emilnek „Zsidó költők“ cz. gyönyörű verskötetét báró Brésvig Oskár németre fordítja.

— **Kossuth Lajost** f. hó 25-iki nevenapjához a Herz-féle vendéglő zsidó asztaltársasága a következő táviratban üdvözölte: „A jogegyenlőség leghatalmasabb uttörőjét, a szegedi emancipationális törvény dicső meghozóját, hazánk legnagyobb élő fiát, a magyarság büszkeségét hódolattal, szeretettel, hálával üdvözli kormányzó urban a zsidó asztaltársaság.“ Az aláírók közt több 48-as honvéd volt.

— **Rabbibeiktatás.** Dr. Bernstein Béla, a szombathelyi kong. izr. hitközség ujonnan választott rabbiját e hó 18-án, ill. 21-én iktatták be hivatalába. Habár a rabbi családjában előfordult gyász eset folytán már előzőleg csöndes fogadtatásban állapodtak meg, az új rabbi már eddigi szereplésével is annyira megnyerte a hitközségi tagok rokonszenvét, hogy a csöndes fogadtatás is impozánssá nőtte ki magát. Az új lelkipásztort a megye határán, Kis-Czellen, a VIII. községkerület elnöksége és a hitközség 4 tagu bizottsága fogadta; helyben a vonatnál Viola Ödön dr. előjárósági tag üdvözölte, a zsinagóga bejáratánál pedig Feldmann D. F. templom előjáró iktatta be hivatalába magvas és hatásos beszéd kíséretében. Este az új rabbi tiszteletére Geiszt Lajos előjárósági tag vendégszerető házána

lább körü társasvacsora volt, melyen sok szép pohárköszöntő hangzott el, közülük különösen Büchler dr. albertirsai rabbié vált ki, aki sok évi iskolatársának örömeiben részt venni jelent meg. Ugyanezen közvacsora hozta közelebb az iskolaépítés ügyét is a megvalósításhoz. A házigazda Geiszt Lajos célra 500 frtot, Deutsch J. M. pedig 200 frtot ajánlott fel. Az új rabbi szombaton e hó 20-án tartotta meg székfoglaló beszédét, mely egy tartalmassága, emelkedett hangulata, valamint vallásos és hazafias irányánál fogva osztatlan lelkesedést keltett a nagy számban megjelent más vallásfelekezeti hallgatók között is. Másnap vagyis 21-én a zsufozásig megtelt hitk. tanácsteremben az oda küldöttségileg meghitt új lelkipásztort a hitközség előjárósága, képviselőtestülete, a chevra-kadisa elnöksége, az izr. iskolaszék, a tantestület és a hitközség hivatalnoki kara üdvözölte. R.

— **Az „idegen hitfelekezet“ teoriája.** Mintha pályadíjat irtak volna ki arra, hogy maguk az orthodoxok tegyék pocsékká a Reich Ignác által feltalált azon örült tant, hogy az őt és az orth. szabályzatot el nem ismerők »a zsidóságtól elszakadt, idegen hitfelekezet«-et képeznek, annyira szaporodnak az utolsó időben az ezt az arczátlan tételt ad absurdum vivő esetek. Már említettük, hogy a pesti orthodox hitközség rabbija a gödöllői congressusi, tehát »idegen felekezet«-hez tartozó hitközség területen esküvőt végzett és az összeadott párt ugyancsak ennek az »idegen hitfelekezet«-nek anyakönyvébe vezettette be. A múlt héten megírtuk, hogy a zentai orth. hitközség zsinagógájában a mohácsi »idegen hitfelekezet« rabbija lelkesedéssel fogadott hitszónoklatot tartott. Most azt a hirt veszszük, hogy a temesvár-gyárvárosi »idegen hitfelekezet« kebelében Feigel H. F., a pozsonyi orth. rabbiiskola növendéke, a szemináriumából kikerült ottani rabbi jelenlétében szép magyar beszéd kíséretében eseketést végzett De mindezeknél csattanósabb a s.-a.-ujhelyi esetről vett tudósításunk. Ott folyó aug. hó 18-ikán Dr. Mandl, a szeminárium egyik legjelesebb növendéke nől vette az orthodox hitközséghez tartozó Klein szikvizgyáros leányát és az eseketést a status-quo hitközség tanítója, az országosan ismert paedagogus Singer Izrael végezte. Tehát a vőlegény, a menyasszony és az esekető — Reich Ignác szerint — háromféle felekezethez tartoznék. És összefértek anélkül, hogy bármelyik is „áttért“ volna. És ilyen gyakorlat után Reich Ignácnak meg van az a szerencsés arczbőre, hogy a f. hó 18-ikán Szogyény miniszterhez intézett, Ő felségét üdvözlő táviratban „orthodox hitfelekezet“-ről szóljon!

— **Orosz zsidók sorsa.** Pétervárról jelentik, hogy a hivatalos lap szembeszállt az orosz zsidókkal való kegyetlen bánásmódra vonatkozó tudósításokkal. Különösen a »Daily News«-nek azon hírére igyekszik czáfolni, hogy a zsidókat a részükre kijelölt tartózkodási helyekre sőt Szibériába is bilincsekben és gyalog szállítják. A lap szerint Oroszország csak a kényszermunkára ítelt fegyenczeket szállíttatja bilincsekben, de azokat sem gyalog. A hivatalos lap avval a hírrel is meglepi a világot, hogy Oroszországban a zsidókon kegyetlenségeket és erőszakoskodásokat nem követnek el s a vonatkozó hírlélek koholmányok. Hogy a hivatalos lap eme felbuzdulásának mennyi értéke lehet tulajdonítani azt lapunk más helyén megtalálja az olvasó.

— **Templomépítés.** A szászvárosi hitközség, melynek inaháza közel járt az összedüléshez, kénytelen volt új templom építésébe kapni. Mivel azonban tagjainak anyagi viszonyai szűkek, a község vezetősége most a hitközségi elnökségeket megkereste, hogy a nemes cél megvalósításában járjanak kezére. A küldemények, melyeket a szászvárosi község egyesektől is szívesen vesz, Stern Ignác pénztáros nevére Szászvárosba czimezendők.

— **Az erdélyrészi ev. ref. püspök** Szász Domokos f. hó 13-án Brassóba érkezett az ottani új ref. templom felszentelésére. Az ottani izr. hitközség Wezel Albert rabbi vezetése alatt egy Schul József h. élnök, Adler Adolf, Reizer Ignác, Eisenstein Adolf, Adler J. L., Grünwald Albert és Adler Jaquesből álló 8 tagu küldöttséggel tisztelt a püspök előtt. Wezel Albert lendületes üdvözlő beszédére — melyben a legmagyarabb egyház terjedése, erősödése fölött érzett örömeinek s azon reményének adott kifejezést, hogy a ref. egyház az antiszemitizmus megszűnését és a vallásegyenlőség elvét elő fogja mozdítani — Szász Domokos hosszabban válaszolt. Mindenekelőtt örömeit fejezte ki a fölött, hogy a zsidó vallásnak és a magyarországi kiválóan képviselő ref. vallásnak között egyetértés uralkodik s mert a zsidóság e barátságos viszony létrehozására és fentartására sulyt fektetett, evvel is bebizonyította, hogy ragaszkodik vallása tanaihoz, mely isten előtt mindnyájunk egyenlőségét hirdeti. Mózes volt az első vallásalkotó, aki »szerezd felebarátodat, mint tenmagadat« szavakkal tanította hűveit, hogy minden ember irányában, legyen az bármily nemzetiségű vagy felekezetű, kellő tisztelettel viselkedjenek. A szabadelvű püspök kijelentette továbbá, hogy ő mindenkor elítéli a mesterséges uton és a civilizáció szégyenére földézett antiszemitizmussal, mely egyházaiban talajra és hűveinél követőkre soha sem talált. Örömmel és érdeklődéssel kíséri — ugymond a szónok — a zsidó vallás recipiálása érdekében megindult és remélhetőleg eredményre vezető mozgalmat, mely egyházaiban talajra és hűveinél követőkre soha sem talált. Örömmel és érdeklődéssel kíséri — ugymond a szónok — a zsidó vallás recipiálása érdekében megindult és remélhetőleg eredményre vezető mozgalmat. Hiszi, reményli és kívánja, hogy a kormány mielőbb befogja váltani igéretét és a zsidó polgártársak jogos kérelmét teljesíteni fogja. Már rég kiérdemelték a hazához való törhetlen hűségük és annak tett és mindenki által elismert szolgálataik által vallásuk egyenjogúsítását és ha ez testté válik, az igazolt sohasem volt előítélet is el fog oszolni. Kik hasonlóak a jogokban inkább megértik egymást és inkább rokonszenveznek egymással. — A rokonszenves és illetékes helyen is megszívlelésre méltó szavakat a püspök azon reményének kifejezésével fejezte be, hogy a hűvei és a zsidó vallást követők közt fennálló benső viszony másoknak is okulásul fog szolgálni. Végül az egyházfő néhány kérdést intézett a rabbihoz a község viszonyai felől s a küldöttség minden egyes tagjával kezet szorítva, azt elbocsájtotta.

F. hó 14-én vasárnap délben a püspök ellátogatott Wezel Albert rabbi lakására is, de nem találván őt ott, csak sajátkezűleg irt névjegyével jelezhetette ottjártát.

— **Szép pálya.** A st.-gervaisi rettenetes katasztrófa alkalmával életét vesztett Lewy Mór dán államtanácsosról Kayserling M. dr. pesti rabbi a »Ztg. des Judenthums«-ban igen érdekes adatokat közöl. Lewy 1824-ben született Kopenhágában szegénysorsu szülőktől, kik fiukat kereskedelmi pályára szánták. A felsőbb reálosztályok látogatása után 15 éves korában a dán nyugatindiai szigeteken levő St.-Croixban már üzletbe lépett, de onnét két év múlva visszatért és Hamburgban segédkedett a Behrends L.-féle nagy czégnél. 23 éves korában nyugatindiai Szt.-Tamásban mint önálló kereskedő telepedett meg, az európai forradalmas világ és betegsége miatt azonban újra visszatért Kopenhágába. Dánia Németországgal háboruskodván, a kereskedelem pangott és Lewy kénytelen volt államszolgálatba lépni. Ez hátrázott élete sorsa fölött. Négy hónapig az intendatúránál, 2 évig a schlesvigi pénzügyi hivatalnál működven, mint meghatalmazott a kopenhágai pénzügyminiszterumba került és Sponnek gróffal, a dán pénzügyek e jelentékeny reformerével sűrűn érintkezett. Sponnek, az akkori pénzügyminiszter felismerte tehetségét és 1853-ban az Altonában létesített érczpengőki hivatal reá bízta. Ezen állásában a dán kormány számára olyan számottevő operációkat végzett, hogy a Daneborg rend lovagjává nevezték ki. Az 1857-ben kitört nagy kereskedelmi krízis Dániát is megviselte és a dán nemzeti bank is megíngott. A financ tekintély hírében álló Lewy ekkor meghívták a dán nemzeti bankhoz, melynek szolgálatában olyan kiváló erőnek bizonyult, hogy 1861-ben a bank második igazgatójává nevezterett ki. Mikor 1871-ben Németországban előkészítették az aranyérték meghonosítását, Lewy azt ajánlotta, hogy a skandináv országok is kövessék e példát és az érczpengőrendszerben honosítsák meg a tizedes rendszert. Tanácsát meghallgatták, Svéd- és Norvégországgal megegyezésre jutottak, az új érczpengőtörvényt elfogadták és a Dániában forgalomban volt érczpengőket bevonták. Hogy az ezüstpengőnek aranypengővel való becserelése az államnak nagy áldozatába ne kerüljön és a lakosságot az új pengőrendszerhez hozzászoktatni segítse, Lewy a reform gyakorlati keresztülvitelére teljesen díjtalanul följajánlotta szolgálatait. Ajánlatát készséggel fogadták és királyi érczpengőigazgatóvá nevezték ki. Három év alatt a reform teljesen keresztül volt vite és szolgálatai elismerésül a dán király a Daneborg-rend, a svéd kormány az éjszakcsillagrend kommandeurjévé nevezte ki. Mint különböző állami bizottságok, de különösen mint az európai érczkongressus tagja és a nemzeti gazdasági egyesület elnöke jelentékeny befolyást gyakorolt. A dán kormány, mely Lewy érdemeit mindig méltányolta, a kiváló férfi halálát ép úgy gyászolja, mint a kopenhágai zsidó hitközség, melynek mindig hű tagja volt.

— **Az argentini kivándorlás** oroszországi vezérbizottságába — mint Pétervárról írják — Hirsch br. már kijelölte a tagokat. Ezek a következők: Günszberg H. és D. bárók, Polakow, Sack, Krasnosielski, Waselberg bankárok, továbbá Pasower, Kankower, Lewinsohn, Rafelovitsch és Levinsohn Lessing dr. ügyvédek. Mihelyt e kijelöltek a választást elfogadják, a névsort jóváhagyás végett felterjesztik a belügyminiszteriumba. Brodski Lázár, az ismert kiewi nagyiparos és milliomos a neki följánlott tb. elnökséget nem fogadta el, ellenben 100.000 frtot ajándékozott azon 137 orosz család számára, akik ujabban visszakészülnek Argentiniából. Brodski e családokat Palesztinába szándékozik telepíteni.

— **Antiszemita vezérek tömeges perbefogása.** A Buschoff-pör tárgyalása kapcsán a német reformegylet Chariottenburgban antiszemita gyűlést tartott, melyen Wehrnek, a német antiszemita szövetség titkárának a szája nagyon el talált járni. Miután a rendőrség a dolognak előre nesztét vette és a pertractatiókat legyorsíratva, most a charlottenburgi német reformegylet elnöke, továbbá Wehr és még számos antiszemita vezérember ellen bűnügyi vizsgálatot indítottak. Az urak rovásán csak a következő dolgok vannak: felség sértés, a clevei esküdtszék elnökén, továbbá a Buschoff-perben szerepelt két államügyészen, Brixius landsgerichtrathon, valamint Bauer dr. körorvoson elkövetett becsületsértés és rágalmazás.

— **Graetz története** Rothschild lord, kinek költségén Graetznek nagy történeti művét angol nyelven most adták ki, e nagyszabású terjedelmes munkával számos londoni és angolországi hitközséget és iskolát ajándékozott meg.

— **Halálozások.** Pécsről írják nekünk, hogy az ottani hitközség egyik támasza dőlt ki f. hó 14-én Krausz Ábrahám személyében, aki 77 éves volt. A megboldogult kiváló tiszta jellemével, jótékonyágával és vallásosságával jó nevet és emléket biztosított magának. Az öreg ur egyedüli öröme az volt, hogy segíthetett szegényen, szükölködőn még pedig titokban. Virágzó üzletét évek óta Béni fia vezette, de ő maga is tevékeny részt vett benne, mignem ágyba dőlt. Temetése f. hó 15-én nagy részvét mellett ment végbe és Perls Ármin dr. főrabbi érdemeiből és erényeiből font koszorút sirja fölért. — Neumann Adolfné, szül. Weisz Julesa, a nagykanizsai zsidó iskola és városi polgári iskola tanítónője, f. hó 22-én 34 éves korában jobblétre szenderült. A városszerte általánosan becsült tanítónőt férjén kívül kiterjedt család gyászolja. — Temetése nagy részvét mellett f. hó 23-án folyt le.

— **Fölhívás a szászországi antiszemitákhoz.** A »Leipz. Tagbl.« egyik közelebbi száma e czímen »A zsidó a kereskedelembe, iparban, földmívelésben és kézművességben« felhívást közöl, mely nyugodt, meggyőző hangjával a komolyan gondolkodóknál bizonyára nem téveszti el hatását. A fölhevítés, melyet »több zsidó vallású leipzig polgár« irt alá, a következő: »Mi zsidók keresztény polgártársainknak a bajok kiderítésében és

megszüntetésében készséggel nyújtunk segédkezet. — Tanítsunk és kössünk valahára békét. Korunkban valóban már eleget bujtogattak a közjó kárára. Legyen elég a zsidó hecczekből. Üldözzék a rosz és büntetésre méltó zsidót, csakugy, mint a rosz s bűnös keresztényt, de ne általánosítsunk. Ha a zsidó roszat tett, ne mondják, hogy a zsidók tettek roszat. Ez a keresztény és emberi igazság egyszerű törvénye.»

— **A tanulság.** Jellinek Adolf dr. a tudós és hírneves bécsi szónok a xanteni perből ezt a tanulságot vonja le egy külföldi ujságban a zsidóság számára, hogy minden zsidónak, legyen annak bárminő jelentékeny vagy jelentéktelen szerepe az életben, ugy kell cselekednie és élnie minden tekintetben, hogy a saját tényeivel és karakterével bármikor felelni legyen képes az egész zsidóságért. Egyes — fájdalom a napi rendről még mindig le nem tűnt — esetekben az egyes zsidó egyéniségéből ítélkeznek az egész zsidóság fölött s ha a xanteni pör ártatlan vádlottjának, Buschoffnak életéről, a vele érintkezőkkel való bánásmódjáról ugy az üzleti, mint a magánéletben, polgártársai és hatóságok képviselője nem a legjobb bizonyítványt állítják ki, hanem volt volna haragos, bosszuálló, kapzsi természete: sokkal nehezebb lett volna ártatlanságának kiderítése.

— **A bonapartisták és az antiszemiták** Párisi lapok jelentése szerint a bonapartisták egy lakoma alkalmából fejtegették az új bonapartista programot, melyben többek az antiszemitizmus mellett is állást foglaltak, még pedig oly értelemben, hogy a munkásokat meg akarják védelmezni a »pénzes zsidók« ellen. Evvel szemben f. hó 20-iki kelettel azt jelentik a francia metropolisból, hogy Viktor Napoleon hg. ellenzi az antiszemitizmussal való szövetekezést. Tanácsadója, Blancé Edmond, a »Figaro«hoz levelet intézett, melyben Victor hg. nevében kijelentette, hogy a nagy Napoleon örököse sem szociális sem vallásos háboruságot nem akar fölidézni. A herczeg emlékszik arra, hogy ő a konkordatum szerzőjének örököse, de ép oly kevésbé feledkezett meg arról, hogy nagyatyja volt az, aki a zsidókat véglegesen emancipálta, midőn őket a francia polgárjogok részeseivé tette.

— **A Buschoff gyűjtések ügyében** f. hó 15-én a berlini gyűjtő bizottság ülésezet Barth dr. képviselő elszámolt az eredményekről, melyek szerint Berlinben 50,000 és Frankfurtban 30,000 márka gyűlt egybe. A teljesen munkaképtelenné vált és megtört Buschoff számára begyűlt összegek kezelését a bizottság átengedte a Kölnben alakult kuratoriumnak és hosszabb vita után elhatározta, hogy a gyűjtéseket beszünteti és a megkárosodott xanteni zsidó családok számára Horovitz dr. crefeldi főrabbi kezébe 15,000 márkát utalványozott ki. A fönmaradó 32,000 márka fölött már a kölni konzistorium fog intézkedni.

**IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSÁBAN
BUDAPEST.**

Muzeum-körút, a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

Bevezetésre ajánlatos tankönyvek izr. népiskolák számára.
חֵבֶר אֲבֶּעֱבֵר Héber ABC-s olvasókönyv, szerkesztette **Dr. Zsengeri Samu.** Ára félvásznonkötésben — **16**

Minden 6 példány után szegény tanulók számára egy példánnyal kedveskedem.

חֵבֶר אֲבֶּעֱבֵר Hittani hármaskönyv, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulók számára. Szerk. **Dr. Zsengeri Samu.**

I. rész népiskolák számára. Harmadik javított kiadás. Palestina térképével és földrajzi vázlatával. Keménykötésben ára — **30**

Tartalma: a) Bibl. tört. a királyokig; b) Vallás-tan, szertartások és szertartási jelvények magyarázata; c) Imák héber és magyar szöveggel.

II. rész polgári és középiskolák számára. Második jav. kiadás. Keménykötésben ára — **50**

Tartalma: a) Bibliai tört. a királyoktól és a zsidók tört. maig, különös tekintettel a hazai zsidók történelmére; b) Isten tulajdonságai, az egész erkölestan és ennek kapcsán a tizenhárom hitágazat eredeti szövege szószerinti fordítással, meg a leggyakoribb szertartások magyarázata, különös tekintettel a **בר מצוה** és a nők szertartásaira. c) Az iskolai istentiszteletre való imák eredeti szövegben és szószerinti fordítással és ugyanez alkalomra szolgáló énekek dallamai hangjegyeivel együtt.

E mű egy csapásra hódította meg az ország zsidó iskoláit. Köszönheti ezt pedig, paedagogiailag és módszerileg helyes feldolgozásának és tisztátságának, mely tekintetben egyedül áll irodalmunkban. Használata örvendetesen fog hozzájárulni a zsidó hitoktatás színvonalának emelésére hazai iskoláinkban.

Pályázat.

A mátészalkai izr. hitközség a bekövetkezendő nagy ünnepekre — u. m. ros-hasono, jom-kipur és szukosz — egy zeneileg képzett kántort keres karszeggel, esetleg anélkül. Pályázni kívánók fedhetlen erkölcsi magaviseletet igazoló bizonyítvánnyal ellátott kérvényeiket legkésőbb szept. 4-ig az alulírt elnökséghez küldjék be. **Csakis az elnökség által meghívottak** fognak próbaéledásra bocsáttatni.

A megválasztottnak **200 forint** és utiköltség biztosított.

Kelt Mátészalkán, 1892, aug. hó 21-én.

Herman József,
hitk. jegyző.

Keller Adolf,
hitk. elnök.

Pályázat.

A kunfélegyházi izr. hitközség népiskolájánál egy **400 frt,** azaz évi négyszáz osztr. ért. forinttal egybe-

kötött tanítói állomás betöltendő. Sikeres működés után a véglegesítés az első tanév lefolyása után következhet be. Pályázók felkéretnek, családi-viszonyaikat és képesítésüket igazoló bizonyítványukat f. évi szeptember elsejéig küldjék be alulírothoz. Előnyben részesülnek, kik a héber nyelvben alaposabb képzettséggel bírnak. Az utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg. A megválasztásra kijelölt próbaéledásra fog felkéretni.

Kun-Felegyházán, 1892. augusztus 23.

Az iskolaszék nevében:

Adler Eliás,
főrabbi.

Klein Gábor,
isk. széki jegyző.

Pályázat.

A nemesvidi izr. hitközség kántori állásra pályázatot hirdet. Évi díjazás **350 frt,** lakás, sechita és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázótól megkivántatik, hogy sochet ubodek és bal-korech legyen. Életkoruk, családi állapotuk és eddigi működésüket feltüntető okmányaikat f. évi szeptember hó 15-ig sziveskedjenek beküldeni.

Az utiköltség csakis a megválasztottnak lesz megtérítve.

Nemes-Vid, (Somogy m.) augusztus 20-án.

Dr. Kuhn Mihály,
hitk. elnök.

Pályázat.

A dévaványai aut. orth. izr. hitközségnél üresedésben levő **II-od metszői** (baromfi-metsző) és pénzbeszedői állásra pályázat hirdettetik. Díjazás évi **200 frt.** Pályázók köllőleg felszerelt kérvényeket alulírothoz azonnal beküldeni sziveskedjenek. Az előímadkozásban jártasabbak előnyben részesülnek.

Dévaványa (Szolnok m.), 1892. aug. 17.

Mezei Béla
hitk. elnök.

Pályázat.

Egy vidéki földbirtokos 2 fia gyermeke mellé keres egy orth. izr. **nevelőt,** ki a kötelezett tantárgyakon kívül a héberben is alapos oktatást képes adni. Javadalom: Évenként **300 frt.** fizetés és teljes ellátás. Okleveles tanítók, kik e téren már működtek, előnyben részesülnek. Pályázatok legkésőbb szept. 5-éig

küldendők alulírottához, hol az állomást illetőleg közelebbi felvilágosítás is nyerhető.

Nagykálló, 1892 aug. 24-én.

Goldberger Sámuel,
igazgató-tanító.

Bizalommal

mint minden esztendőben

ראש השנה és יום-כיפור

előtt alólirt ismert szolid ezég ajánl velinpapírra nyomott **הַיּוֹם הַזֶּה** ünnepi imádságkönyveket, úgy magyar, mint német és héber betűs fordítással új 9 diszkötetben 3, 4, 5 frtjával és a 4 első kötetet 1 frt 80, 2 frt és 2 frt 50 krjával. 1 vagy két kötetben 1 frt 20 krtól 1 frt 50 krig. **שְׁלֵתִים** valódi gyapjuból vagy a legjobb minőségű selyemből 3 frttől kezdve 50—50 krjával főlebb egész 15 frtig. **Arany és ezüstsujtasokat** 50 krtól 6 frtig. Fehér **imasípkát** 80 krtól 3 frtig **Szidurokat** ujeszterdei vagy menyasszony ajándéknak 1 frttől 10 frtig, hibátlan **שופרות** 3 frttől 5 frtig. Bizományraktár **saranyhimzés munkája zsinagóga-függönyökből, Tefilinből, mezuzéből** valamint minden a zsidó ritushoz tartozó tárgyak, úgy szintén **halál-évforduló emléktáblákból** hibátlanul 50 évre kiszámítva 1 frttől, 1 frt 50 krig postai utánvét mellett.

SCHWARZ IGNÁCZ

könyvkereskedése.

BUDAPEST, KIRÁLY-UTCZA 3.

POLOSKAGÁT

poloska-irtószer gőzkészülékkel.

A poloskagát az eddigi mindenféle poloska-irtószerrel daczolhat, mert a poloskagát oly fojtó erőt fejt ki, melylyel öt perc alatt minden poloskát, amely lélekzik, megfojt. Az eddigi többféle poloska-irtószeret túlhaladja, mert nemcsak ott pusztít, ahol poloskaféreg látható, hanem mindenhova hatol, mert a poloskák leginkább a szobapadlók alatt, továbbá ablak- és ajtóramák között tartózkodnak, ahová irtó port hinteni lehetetlen, de ezen fojtó gőz még ott is mindent, ami életben van elpusztít.

A **POLOSKAGÁT** kapható dobozokban. Használati utasítás szerint a poloska-irtást bárki is eszközölheti. Ára dobozonként 50 kr., 1 frt és 2 frt.

GUTTMANN DÁVID

lakás- és ablaktisztító vállalata.

Alapítatott 1879-ben

BUDAPEST, Károly körut 22.

(Röser bazár)

2-12

SCHLICK-fele vasöntőde és gépgyár részvény-társaság BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: **VI. Külső váczi-ut.**

Városi iroda és raktár: **Podmaniczky-u. 14.**

Fiók-raktár: **Kerepesi-út 77.**

Gáz- és Járgány-cseplőkészületek
számos első díjjal kitünt. Schlick-fele

szabadaIm. 2 és 3 vasu ekék,

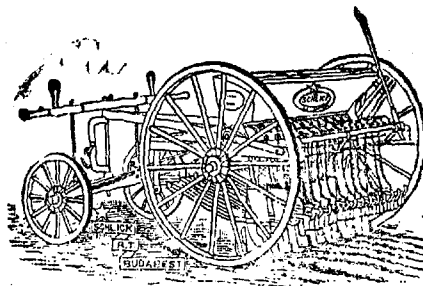
mélyítő és egyetemes aczel-ekék,

eredeti **SCHLICK- és VIDATS-téle**

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

valamint

Schlick-fele szab. »HALADÁS« sorbavető gépek.

Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindenemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévelőkölő s marokrakó arató-gépek és

fűkaszaló gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Budapesti országos kiállítás. I. díj! Nagy érem!

Sternberg és Társa,

könyvkereskedők.

Budapest, Rombach-utca 16. szám.

Ajánlják dusan felszerelt raktárukat. Mindenféle széfer és szidur 10—15 krig. Menyasszonyi ajándékul selyem- vagy elefántcsont kötéssel 1 frt 50 krajczártól 15 frtig. Machzor-ok 20—80 krig; németre vagy magyarra fordítva 1—6 frtig; chumísok tefilin, czicisz, mezuzoth, keléködes, új és régi széfer-toráh, finom gyapju és selyem talcsz, mü-aranyhimzések porochesz-ra, michsze le'schulehán, széfer-toráh takaró, chupáh és e féle czikkek a legolcsóbb árak mellett. Mintarajzok megküldetnek. Éppen most vett meg egy nagy könyvtárt, mely rendkívüli szép szeforim-okat tartalmaz. Könyvjegyzék ingyen. 15 kerért bárki kaphat

„laúch“-ot

minhagimmal együtt, héber- német és a legújabb vásárok jegyzékével franko küldetik meg. I—10 Ismétlők tetemes engedményben részesülnek.

**ARANYOSI MIKSA tanár
nyilvános
polgári és kereskedelmi
iskolája**

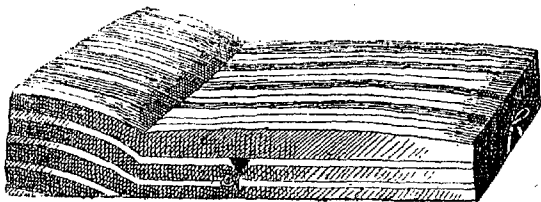
Budapesten, V., nagykorona-utca 13.

Az intézet áll: 4 polg. isk. és 3 közép kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi akadémiák osztályaival. Mind a 7 osztály a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1891. évi 53979. sz. rendeletével végleges nyilvánossági jogot nyert. **Bizonyítványai tehát államérvényesek.** A felső osztály bizonyítványai az egyéves önkéntességre jogosítanak.

A beiratás **augusztus 29-én** kezdődik. Előjegyzés a szünet alatt is. Az intézet internatussal van összekötve — Részletes programot készséggel küld

az igazgatóság.

Csász. kir. szab.

Legujabb találmányú

kárpitozott ágybetéteimhez,

mely felülmul minden eddigi gyártmányt, semmi más nem szükségeltetik, mint lepedő a be- terítéshez. Ezen czélszerű találmányomat ajánlom a t. cz. közönségnek előforduló szükséglettel.

Megtekinthetők a városligeti műcsarnokban és gyári helyiségemben, hol mértékszerű meg- rendelések is ellogadtatnak.

Kórházak, szállodatulajdonosok, nevelő-intézetek nagyobb megrendelésnél árkedvezményben részesülnek. Továbbá mindenemű kárpitozott munkái a legolcsóbb áron elvállalok. — Tisztelettel

VIG PAL Budapest, Rózsa-utca 52.

Szakértői vélemény: A forgalomban levő valódi fran- czia cognacokkal vetekedhetik.

A gróf Esterházy Géza-féle Cognac

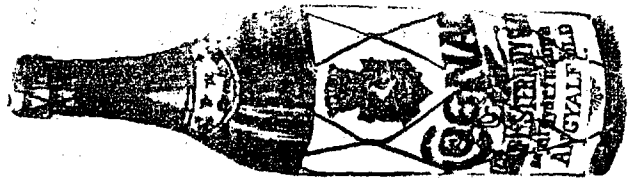
orvosi tekintélyek által ajánlva, felette kellemesen és jól íz- lik, minőség tekintetében bármelyik francia gyárt- mányval versenyezhet — ára pedig sokkal olcsóbb,

**KÜLÖNLEGESSEÉG
***COGNAC**

mindenütt kapható minden idegen anyag borból van finomítva. minden idegen anyag hozzájárulása nélkül, miért is

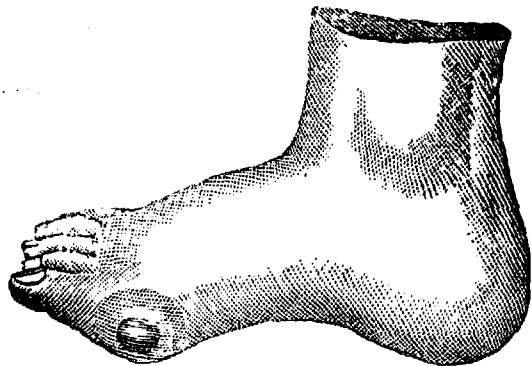
Központi iroda: Budapest, külső váci-ut 23
A gróf Esterházy-féle cognac-gyár igazgatósága.

4-1

Csak akkor valódi, ha a sertiellen dugón ez az égetett fel- irás van: »Gróf Esterházy Géza.«

Lipese, Bordeaux, Nizza, Paris és Berlin.

Fájós lábakra

ugyszintén csúzos és kőszvényesekre ajánlom láb- beli készítményeimet

GERŐ ADOLF czipész-mester

V., Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

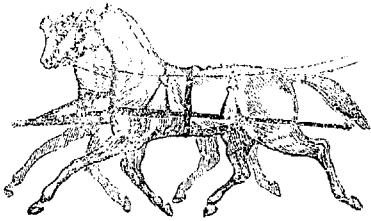
Alapított 1848-ban.

FREUND A. és FIA

cs. és kir. szabad.

nyereg-, szij- és bőröndáruk

gyára

BUDAPEST,**IV., koronaherceg-utca 3. szám.**

árakon

Nagy választék lószerszámok, uri- és női nyergek, ostorok, lovagló-pálcák, zablák, tisztító- és istállószerek, lónyíró-ollók, bőröndök, s berendezett utazó-táskákban, legjobb ízletű kivitelben, jutányos

Bel- és külföldi lópokrócok.

Előírással nyeregszerelések, tényleges s tartalékos tiszt urak részére legolcsóbb árakon.

KÉPES ÁRJEGYZÉK KIVÁNTATKA INGYEN ÉS BERMENTVE.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körút 19. (Báró Orczy-ház.)

Kohn Arnold

gazdag sárkóraktárát (Váczi körút 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sárkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezdek a cég jó hírneve.

Szombaton és ünnepeken zárva.

Kanitz Ferencz és Társa

szepességi vászon raktára,

menyasszonyi kelengyék gyára,

Budapest, VI., hatvani-utca. 11 sz.

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dus választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi, rumburgi, kreasz, hollandi, irhoni és sziléziai vásznak, szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női, férfi és gyermek fehérneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmény leggyorsabban eszközöltetik, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyszövetek és paplanokban.

!! Ujdonságok kavés terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb. stb,

Különlegességek !! angol és francia batist és lenzsebkendőkben.

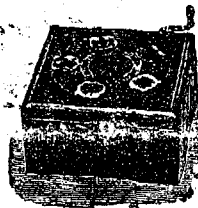
Valódi szerb vásznak.

Iskolás gyermekek részére szükséges fehérnemű nagy választékban kapható,

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest, Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-osz opzatu** hangszimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált **ingy en** arjegyzeket kerjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Első osztrák-magyar villamvilágítási és erőátviteli gyár

EGGER B. ÉS TÁRSA.

BUDAPEST

BÉCS

VII., Huszár-utca
7. sz.X., Simmeringer-
strasse 187/9.

**Villámvilágítás, telefon,
villámhárító, vasuti távirda**
stb.

A világhírű »Universal Transmitter« nevű mikrofon egyedül jogosított gyártól

Költségvetések, árjegyzékek ingyen és bérmentve.